

i De mythe is het verhaal waarin goden en goddelijke krachten aan het licht komen, verweven met de werkelijkheid van mens en natuur.



Henk Vreekamp. Foto: Tjerk de Reus

op recht te doen, alleen Hem te vereren als schepper. De mens is niet goddelijk, beschikt ook niet over een goddelijke vonk, maar is schepsel. De natuur herbergt geen enge geheimen, is ook niet sacraal. Bovendien dient het besef van de geschiedenis zich aan. Het hier en nu is niet voldoende. Zelfgenoegzaamheid is zonde. We zijn op weg naar het Rijk van God."

Dit alles betekent niet minder dan een cultuurschok, weet Vreekamp. Want het past maar slecht bij mensen om te moeten leven met geloof alleen, uit verwachting, met een God die we maar niet in de vingers krijgen. Daarom neemt de mythe wraak, luidt Vreekamps analyse. „We hebben behoefte aan aanraking met het goddelijke. Als het oude heidendom ons vreemd is geworden, dankzij de christelijke beschaving, zoekt die behoefte nieuwe wegen. De mystiek biedt een oplossing. Op hoogstpersoonlijk niveau zoekt de mens in de mystiek naar eenwording met het goddelijke. Dat manifesteert zich in allerlei vormen van individuele religiositeit, zoals we vandaag zien. In zekere zin vormt dit een voortzetting van het oude heidendom."

Psalmen

In discussies op het kerkelijke erf is het ervaren van een intieme nabijheid met God een regelmatig opduikend thema. De ervaring van God door de vernieuwende aanwezigheid van de Heilige Geest speelde de afgelopen tien jaar een grote rol. Valt dit allemaal onder de mystiek, die door Vreekamp met argwaan wordt bekeken? „Ik oordeel niet over het individueel beleefde goede gevoel dat mensen ervaren in een kerkdienst, een gebedsmoment of tijdens een geloofskonferentie. Maar daarna? Ga je met die rijkende innerlijke ervaring weer de buitenwereld in? Heb je oog voor je naaste, voor de wereld om je heen? Ik vind de psalmen wat dit betreft heel belangrijk. Zitten

die nog in het pakket? Dat is de lakmoesproef. In de psalmen is de notie 'nabij God te zijn' verbonden met de wereld, met de geschiedenis, met leed en vreugde. Ik heb begrepen dat in tal van evangelische gemeenten de psalmen niet meer gezongen worden. Waarom niet? Passen ze niet in het geloofsklimaat? Als dat het geval is, mag je je de vraag stellen of je met je hang naar innerlijke ervaring niet over een grens bent gegaan."

Mystiek en mythe ontkennen heeft geen enkele zin, benadrukt Vreekamp. „Je moet de leeuw in de bek kijken. In psalm 82 worden de goden van het heidendom erkend. Ze bestaan! God gaat met hen in gesprek, uiterst kritisch: wat doen zij met kwetsbare mensen: met wezen en de weduwen? Staan zij in voor recht en gerech-

Het evangelie haalt een streep door die zelfgenoegzaamheid

tigheid? Dat is een kritische notie, ook naar onszelf. Wij zijn christenen uit de heidenen en kennen die bijbelse noties van huis uit - van 'nature' - niet. Ze komen van buiten af op ons toe: in het evangelie, dat onopgeefbaar verbonden is met de Schriften van Israel."

Geef je er rekenschap van dat het heidendom in jou huist, luidt Vreekamps slotsom. „Mythe en mystiek liggen ons na aan het hart, in welke vorm dan ook. Dit inzicht daagt wanneer het eigene van de bijbelse openbaring tot je begint door te dringen."

i De tovenaars en de dominee. Over de verschijning van God. Henk Vreekamp. Boekencentrum, 19,90 euro